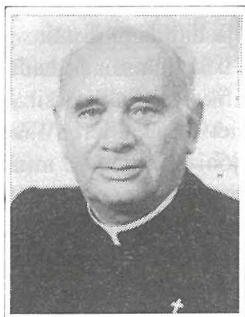

IL-FESTA TAL-KUNĊIZZJONI TAS-SENA 1796

Id-Djarju ta' Rev. Pavels

Rev. Pedar Pavels, saċerdot Luteran min-Norveġja, kien kappillan fuq il-fregata Daniža 'Thetis' meta din żaret Malta diversi drabi fis-snin 1796-97. Kien habib intimu ta' l-iskultur Daniż Bertel Thorvaldsen u, interessanti hafna ghalina, Rev. Pavels kien iżomm djarju li fih niżżel informazzjoni dettaljata ta' dak li ghamel f'Malta u deskrizzjoni tajba ta' dak li ra u tan-nies li ltaqa' magghom. F'dan id-darju hu jaghti taghrif dwar tliet episodji li jmissu l-istorja ta' Bormla mill-viċin.

Dan id-djarju ta' Rev. Pavels ġie ppubblikat din is-sena minn Joseph Schirò u Sven Sorensen, li miegħu jien kelli kuntatti diversi meta din il-pubblikazzjoni kienet qed tiġi pprezentata. Id-djarju ta' Rev. Pavels, qabel ma nstab sentejn ilu, kien miżmum fl-Università ta' Oslo.

Dun Salv Fenech, Kappillan ta' Bormla

Bhala saċerdot Pavels ghamel numru ta' osservazzjonijiet dwar l-użanzi reliġjużi tal-Maltin mitejn sena ilu. Hekk ukoll żar diversi knejjes jew istituzzjonijiet ekkleżjastiċi, bhal katidrali ta' San Ġwann, il-Belt, u ta' l-Imdina, il-kunvent tal-Patrijiet Kapuċċini fil-Birgu, illum il-Kalkara, u l-knisja tal-Kunċizzjoni f'Bormla. Ghalkemm ovvjament bhala *pastor* Luteran ma jaqbilx ghal kollox mar-riti tal-Knisja Kattolika, madankollu r-rimarki li hu jagħmel huma prudenti u ġentili kemm jista' jkun, u mimlija apprezzament sincier tal-hidma ta' l-ekkeżjastiċi Maltin. F'dan il-kuntest, Dun Salv Fenech, il-Kappillan ta' Bormla johroġ bl-unuri għall-manjieri edukati tiegħu u għall-mod kif hu ġab ruhu mar-Rev. Peder Pavels, ukoll meta qamet bejniethom diskussjoni ċkejna ta' natura dottrinali u liturgika. Pavels ifahħar ukoll id-drawwa tal-Patrijiet Kapuċċini li tliet darbiet fil-ġimgha kienu jqassmu hamsin ikla b'xejn lill-foqra. Kunventi ohra f'Malta kienu jagħmlu l-istess.

Mixegħla ġenerali

Ir-Rev. Pavels żar Bormla żgur mhux anqas minn tliet darbiet. Anzi l-probabbiltà

hi li kien hawn f'Bormla, jew għall-inqas għadda minn hawn, drabi oħrajn, bħal p.eż. meta żar il-Kunvent tal-Kapuċċini. L-ewwel konoxxenza li hu ha ta' Bormla kienet proprju nhar il-festa tal-Kunċizzjoni fit-8 ta' Diċembru 1796. Jgħidilna illi nhar is-7 ta' Diċembru filgħaxija, l-atmosfera kienet mimlija bid-daqq kontinwu ta' qniepen kbar u żgħar ihabbru l-festa kbira tal-Madonna li kellha ssir l-għada. In-nies kienu qegħdin jtkellmu dwar "il-purċissjoni manjifika" li kellha ssir l-għada minn knisja għal oħra u li fiha jieħdu sehem patrijiet u kavallieri. Wisq probabli li hawn Rev. Pavels kien qed jirreferi għall-purċissjoni b'wegħda li minn San Ġwann, il-Belt, tmur ta' kull sena għall-knisja ta' Sarria, il-Furjana, nhar il-Kunċizzjoni. Jgħid ukoll illi filgħaxija kienu nxtegħlu l-kampnari tal-knejjes kollha. L-għada, Pavels żar ix-xatt ta' Bormla u tana deskrizzjoni ta' dak li ra.

Festa tal-Kunċizzjoni f'Bormla

Pavels kien fuq dghajsa mal-Logutenent Krieger u oħrajn meta żaru d-Dahla tax-Xwieni u niżlu x-xatt ta' Bormla, minn fejn assistew għall-festa tal-Kunċizzjoni. Isemmi "il-purċissjoni kbira u festiva tal-ġurnata, bit-tamburlini, fifri" u diversi strumenti oħrajn, li għaddiet mix-xatt quddiem ix-xini tal-Kmandant. "Fil-bidu tal-purċissjoni kien hemm standard jew bandiera blu, u aktar lura 'Christus' imsallab – iżda qabilhom imxew il-mużiċisti, u fl-aħhar imxiet il-Vergni 'Maria' ta' daqs ġmiel, liebsa harir kahlani mitfugh fuq spallejha u b'kuruna fuq rasha, merfugħa minn erba' patrijiet (sic). Hafna lampi sbieħ, iżda mitfija, bit-tamburlini bejniethom kienu jdawru dawn l-oġġetti qaddisa. L-ilbies tal-patrijiet (sic) qajmulu kurzità – hafna minnhom kienu lebsin ilbies abjad u iswed li kien ilaħħaq sa nofs dahrhom. Folla ta' nies kienet miexja qabel u wara l-purċissjoni."

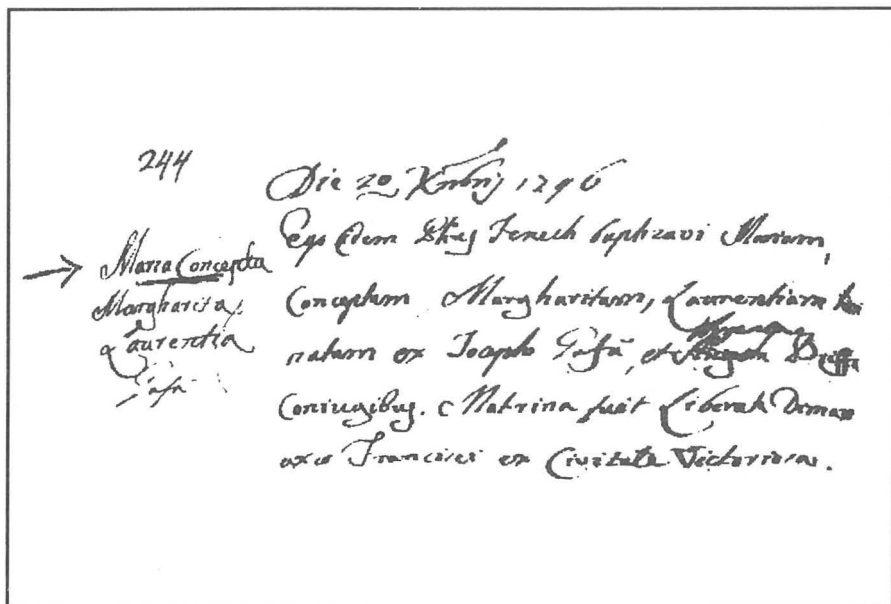

Peder Pavels li żar Bormla fil-festa tal-Kunċizzjoni, 8 ta' Diċembru, 1796. Pavels twieled f'Hjelmeland, fin-Norveġja, u halla deskrizzjoni interessanti taż-żjara li hu għamel f'Malta.

Il-Magħmudija ta' Maria Concetta Gaġà

Rev. Pavels malajr għamel hbieb ma' Dun Salv Fenech. Dan Dun Salv, "li jtkellem tajjeb hafna bil-Latin" stiednu biex jurih id-dar u l-librerija tiegħu. Flimkien ma' siehbu Thorvaldsen, Pavels kien ukoll prezenti fil-knisja parrokkjali ta' Bormla meta Dun Salv għammed lil Maria Concetta Margharita Gaġà. Waqt iċ-Ċerimonja tal-Magħmudija Dun Salv qagħad jispjegalhom it-tifsira tar-rit li kien qiegħed isir. Pavels osserva bir-reqqa d-dettalji taċ-ċerimonja u ma naqasx li jsemmi saħansitra kemm-il darba Dun Salv għamel is-sinjal tas-salib fuq it-tarbija. Dun Salv wera sodisfazzjon kbir meta Pavels qallu li fl-essenzjali r-rit tal-magħmudija Luterana kien jaqbel sewwa maċ-ċerimonja Kattolika li Dun Salv kien għadu kemm spicċa.

Reġistrazzjoni fl-arkivji parrokkjali ta' Bormla tal-Magħmudija taċ-ċekjkna Maria Concetta Gaġà li l-Kappillan Dun Salv Fenech għammed fl-20 ta' Dicembru, 1796. Peder Pavels assista għal din il-Magħmudija.

Lejlet il-Milied għand Dun Salv f'Bormla

Nhar it-23 ta' Diċembru, Dun Salv reġa' stieden lil Pavels biex l-ghada dan imur fid-dar tiegħu. Pavels isemmi "il-manjieri mill-aktar edukati" ta' dan il-Kappillan ta' Bormla. Hekk nhar is-Sibt, lejlet il-Milied, Pavels u Fenech hadu l-kafè flimkien fid-dar tal-Kappillan. Iddiskutew is-seba' sagramenti tal-Knisja Kattolika, u tkellmu fit-tul dwar is-Sagrament tal-Qrar. Dun Salv qagħad jispjega lil Pavels il-mod kif hu jgħib ruhu mal-penitenti f'dan is-sagrament. Semmielu wkoll is-sigriet tal-qrar. Ma tantx qablu meta Dun Salv dahhal fin-nofs lil Luteru, iżda Pavels wera ċerta prudenza. Pavels baqa' impressjonat bin-numru kbir ta' kotba li Dun Salv kellu fil-librerija personali tiegħu. Hu qal lil Pavels illi daww il-kotba kien fihom l-essenza ta' dak kollu li kull saċerdot Kattoliku kellu jkun jaf. Dun Salv kellu wkoll il-Bibbja b'diversi lingwi fosthom il-Latin u t-Taljan, reċentement ippubblikat f'Napli fi 32 volum. Meta sar il-hin biex Pavels jitlaq, Dun Salv tah *bookmark*, imżejna sabih bil-fjuri u b'qalb, li Pavels kellu jzomm bhala rigal tal-Milied.

F'dan id-djarju, mimli b'hafna tagħrif iehor fuq Malta u l-Maltin ta' mitejn sena ilu, johroġ wisq attraenti l-karattru dhuli ta' Dun Salv Fenech, il-Kappillan ta' Bormla. Hu jaqta' figura tassew sabiha ma' dan is-saċerdot barrani. Xejn anqas ma hi interessanti għalina d-deskrizzjoni tal-festa tal-Kunċizzjoni ta' mitejn sena ilu.

Kan. Joe Abela

***Il-paċenzja hija tqila,
imma l-frott tagħha huwa ħelu***